LIETUVOS LIAUDIES KULTŪROS CENTRAS

Lietuvos Respublikos
kultūros ministerijai

2015 01 23

**LIETUVOS LIAUDIES KULTŪROS CENTRO 2014 M. VEIKLOS ATASKAITA**

Lietuvos liaudies kultūros centras (LLKC) yra biudžetinė įstaiga, kurios paskirtis – plėtoti etninės kultūros (nematerialiojo kultūros paveldo) ir mėgėjų meno veiklą šalyje, metodiškai jai vadovauti, rengti dainų šventes, reikšmingas kultūros programas, skatinti visuomenės kultūrinę ir kūrybinę raišką.

Veiklos tikslai: padėti formuoti ir įgyvendinti valstybės politiką etninės kultūros, mėgėjų meno plėtros, tradicijų išsaugojimo, visuomenės kultūrinės raiškos srityse; rūpintis nematerialiojo kultūros paveldo išsaugojimu, vertingiausių kultūros tradicijų gaivinimu ir tęstinumu; plėtoti mėgėjų meninę veiklą, stebėti dabartinę etninės kultūros būklę bei jos raidą; ugdyti visuomenės suvokimą apie etninę kultūrą, mėgėjų meninę kūrybą, jų reikšmę vaikų ir jaunimo meninei saviraiškai, žmonių gyvenimo kokybei.

Įgyvendindamas savo tikslus, LLKC atlieka šias funkcijas:

– Kaupia medžiagą apie nematerialiojo kultūros paveldo reiškinius;
– Tyrinėja tautodailę, tautinius kostiumus, tradicinę muziką ir choreografiją, papročius, liaudies mediciną, kitas etninės kultūros sritis;
– Rengia etninės kultūros medžiagos rinkimo ekspedicijas, tvarko ir sistemina sukauptus duomenis;
– Kuria Nematerialiojo kultūros paveldo vertybių sąvadą (registrą);
– Rekonstruoja tautinius, archeologinius, istorinius kostiumus, rūpinasi jų dėvėjimo populiarinimu;
– Analizuoja įvairių meno sričių ir žanrų – muzikos (chorų, vokalinių ansamblių, pučiamųjų instrumentų orkestrų, liaudiškos muzikos kolektyvų), liaudiškų šokių, dainų ir šokių ansamblių, teatrų, taip pat šiuolaikinės etninės kultūros raiškos būklę, formas bei tendencijas, taiko jas plėtojančias bei gerinančias priemones;
– Rengia etninės kultūros fiksavimo, dainavimo, muzikavimo, šokio, tautodailės, kitų tradicijų perėmimo, taip pat mėgėjų kūrybos, saviraiškos, meistriškumo, veiklos tobulinimo metodiką;
– Organizuoja konferencijas, seminarus, laboratorijas;
– Rengia dainų šventes, garantuoja nenutrūkstamą pasirengimo šventėms procesą ir metodiškai jam vadovauja: užtikrina meno kolektyvų ir jų vadovų tobulinimo bei konsultavimo sistemos funkcionavimą, nustato kolektyvų meninį pajėgumą, vykdo peržiūras, atrankas, organizuoja ir koordinuoja meninių programų kūrimą bei įgyvendinimą;
– Organizuoja respublikinius ir tarptautinius renginius – tradicinio ir mėgėjų meno festivalius, kultūros akcijas, parodas, mėgėjų meno kolektyvų ir jų vadovų metų apdovanojimus, respublikinius konkursus;

– Analizuoja kultūros centrų būklę, jų veiklos kryptis, darbo formas, patirtį, meno kolektyvų veiklą ir jų vadovų darbo patirtį, individualias iniciatyvas, kaupia ir apibendrina jų metines statistines ataskaitas ir teikia rekomendacijas;
– Rengia ir leidžia žurnalą „Liaudies kultūra“, taikomųjų publikacijų seriją „Gyvoji tradicija“, mėgėjų meno kolektyvų repertuarą, folkloro rinkinius, šviečiamuosius, metodinius, vaizdo, garso, elektroninius leidinius.
– Pagal kompetenciją teikia siūlymus Lietuvos Respublikos kultūros ministerijai, savivaldybių kultūros administratoriams, rengia arba dalyvauja rengiant atskirų kultūros sričių programas ir padeda jas įgyvendinti;
– Teikia ekspertines išvadas etninės kultūros, mėgėjų meno specialistų, kolektyvų, kultūros centrų veiklos klausimais;
– Inicijuoja, koordinuoja ir vykdo UNESCO globojamas bei kitas tarptautines ir šalies programas, projektus;
– Stebi į UNESCO nematerialiojo žmonijos kultūros paveldo reprezentatyvųjį sąrašą įtrauktų kryždirbystės, dainų švenčių, sutartinių tradicijų būklę, rūpinasi jų sklaida, metodiškai vadovauja jų apsaugos ir plėtros veiklai;
– Teikia metodinę paramą lietuvių bendruomenėms užsienyje etninės kultūros ir mėgėjų meno veiklos klausimais, vykdo šių sričių kultūros sklaidą užsienyje;
– Bendradarbiauja su kultūros, švietimo, mokslo, studijų institucijomis, įstaigomis, Lietuvos ir tarptautinėmis nevyriausybinėmis kultūros organizacijomis, kitų valstybių kultūros įstaigomis, analizuoja kultūros reiškinių procesus, svarsto aktualius klausimus, realizuoja bendrus projektus.

**Lietuvos dainų šventė „Čia – mano namai“**

Lietuvos dainų šventė – svarbiausias šalies kultūros įvykis, jungiantis visas kartas ir visus žmones, stiprinantis šalies tapatybę ir garsinantis jos vardą pasaulyje. Ir šiais metais buvo tinkamai pasirengta 2014 m. Lietuvos dainų šventei „Čia – mano namai“ – buvo sėkmingai suplanuota ir vykdytas kūrybinė bei organizacinė veikla, tam, kad būtų sukurti prasmingi, tradicijas ir modernias išraiškos priemones susiejantys, bendra idėja ir režisūriniu sprendimu grindžiami meniniai Dainų šventės renginiai. Rengiantis šventei vyko per 50 kūrybinių grupių posėdžių, sukurtos programos, parašyti ir atrinkti kūriniai, vyko regioninė dainų šventės Alytuje, generalinė teatrų dienos repeticija Druskininkuose; vyko tarpžinybinių komisijų, tarybų veiklos koordinavimas, parengta bilietų į Dainų šventės renginius platinimo strategija ir išplatinti bilietai, vykdyta informacinių rėmėjų ir rėmėjų paieška. Šventės mecenatai buvo bankas „Swedbank“ ir dr. Bronislovo Lubio vardo paramos ir labdaros fondas. Buvo sudarytos ir sėkmingai dirbusios įvairios organizacinės tarnybos, vyko šventės dalyvių atvežimo, išvežimo, nakvynės, maitinimo organizavimas. Buvo organizuoti šventės apgyvendinimo, maitinimo, bilietų platinimo, reklamos ir kt. viešieji pirkimai.

Per šventę vyko 12 didžiulių renginių: Dainų šventės 90-mečio minėjimas Kauno Dainų slėnyje, Atidarymo, Kanklių, Pučiamųjų instrumentų orkestrų koncertai, Folkloro, Teatro, Šokių, Dainų dienos, Ansamblių vakaras, Baltų genčių kostiumų pristatymas, Vaikų tradicinių amatų miestelio dirbtuvės, Respublikinę liaudies meno paroda ir Dainų šventės dalyvių eitynės.

Dalyvauti šventėje užsiregistravo per 40 000 dalyvių iš 1700 kolektyvų. Maža dalis apžiūrų vyko 2013 m., o 2014 m. iki balandžio 1 d. suorganizuotos likusios visų šventėje panorusių dalyvauti pretendentų apžiūros, kurių metu stebėti kolektyvų pasirodymai, bendrauta su vadovais, savivaldybių kultūros bei švietimo specialistais, teiktos konsultacijos. Šventėje dalyvavo 1364 kolektyvai iš jų 609 vaikų, per 37 000 dalyvių, iš jų 16650 vaikų. Kanklių koncerte pasirodė 616 atlikėjai, Folkloro dieną – 6309, Pučiamųjų orkestrų programoje – 2298, Ansamblių vakarą – 3953, Mėgėjų teatrų programoje – 1162, Šokių dieną – 7306, Dainų dieną – 14769. Daugiausia meno mėgėjų kolektyvų užsiregistravo iš Vilniaus, Kauno, Klaipėdos miestų, Kauno, Panevėžio, Šakių rajonų; mažiausiai – iš Pagėgių, Rietavo, Šalčininkų savivaldybių. 1096 atlikėjai atvyko iš **14** užsienio **šalių**: Australijos, Argentinos, Baltarusijos, Brazilijos, Didžiosios Britanijos, JAV, Kanados, Latvijos, Lenkijos, Rusijos, Švedijos, Ukrainos, Urugvajaus, Vokietijos. Šventę stebėjo virš 120 000 žiūrovų.

Dainų švenčių 90-mečio minėjimui buvo skirta Dainų šventė Kaune Dainų slėnyje birželio 28 d. Iš kitų savivaldybių į Kauną buvo pakviesti tik I kategorijos chorai (LLKC dengė transporto išlaidas), atvyko 1094 atlikėjai (745 iš suaugusiųjų ir 349 iš jaunimo chorų), Kauno m. choristų buvo 939 (iš jų suaugusiųjų – 344, o vaikų –595). Iš viso dalyvavo 1089 suaugusiųjų chorų dalyvių ir – 944- jaunimo chorų dalyvių, o žiūrovų buvo net 10 000.

Šventės pradžią Vilniuje iškilmingos ceremonijos metu paskelbė šventės globėja šalies prezidentė Dalia Grybauskaitė, o programa prasidėjo lietuviškai dainai skirtu koncertu „Dainos namai“ Katedros aikštėje.

Šokių dienos programa buvo parodyta du kartus (dieninis ir vakarinis koncertai).

Liepos 6 dieną pirmą kartą buvo skelbiama Tautinio kostiumo diena, visi buvo kviečiami puoštis tautiniu kostiumu, ar jo atributu. Neturintys galimybių įsigyti tautinio kostiumo, jį galėjo „virtualiai pasimatuoti“ – renginiuose buvo galimybė nusifotografuoti pasinaudojant „virtualiu veidrodžiu“.

Buvo vykdomi bendri projektai: su Vilniaus dailės akademijos Dizaino katedros studentais – „Tautinis suvenyras Dainų šventei“, kurio tikslas buvo skatinti gamintojų bei dizainerių bendradarbiavimą, užsiimti lietuviško suvenyro kūrimu bei sklaida, naujai pažvelgti į tradiciją. Su profesionaliomis dizainerėmis Jolanta Rimkute ir Ieva Ševiakovaite specialiai Dainų šventei sukurta šiuolaikinio tautinio kostiumo kolekcija – 15 modelių iš natūraliai austų medžiagų. Vyko paroda, spaudos konferencija. Kolekciją buvo galima pamatyti vykusioje „Dizaino savaitėje“, parodoje „Čia – mano namai“.

Šventėje nuskambėjo 169 autoriniai kūriniai, iš jų 55 – naujai sukurti. Dalyviai gyveno virš 70 Vilniaus mokyklų, galėjo nemokamai važinėti visuomeniniu transportu, kurio eismas šventės dienomis buvo pratęstas, šventėje talkino virš 100 savanorių komanda.

Dainų šventėje šiemet pirmą kartą žiūrovams pristatyta Teatro diena „Dyvų dyvai“. Jos programa buvo skirta lietuvių grožinės literatūros klasiko Kristijono Donelaičio 300-osioms gimimo metinėms ir Teatro metams paminėti. Renginio dieną daugiau nei 1000 dalyvių iš beveik 70 mėgėjų teatro kolektyvų vaidino siužetus pagal K. Donelaičio poemą „Metai“. Skirtingus poemos metų laikus savaip interpretavo keturi Lietuvos regionai: Žemaitija – žiemą, Aukštaitija – pavasarį, Vilniaus kraštas ir Dzūkija – vasarą, o Suvalkija – rudenį. Jungtinis Lietuvos teatralų pasirodymas vyko net šešiose scenose sostinės Gedimino kalno papėdėje ir Bernardinų sode.

Vyko gausaus būrio lankytojų sulaukusi Dainų šventei skirta liaudies meno paroda „Pasaulis – namuose“, veikusi Taikomosios dailės muziejuje (partneriai – Lietuvos dailės muziejus ir Lietuvos

tautodailininkų sąjunga), planuota ją eksponuoti liepos 3–spalio 1 dienomis, tačiau laikas pratęstas iki lapkričio 15 dienos, nes buvo gausiai lankoma, joje vyko edukaciniai užsiėmimai jaunimui. Parodoje dalyvavo 500 meistrų, apsilankė 13806 lankytojai, vesti 4 edukaciniai užsiėmimai moksleiviams (iš viso 72 asmenims), 1 edukacinis užsiėmimas šeimoms (22 asmenims). Parodoje buvo galima pamatyti apie pusantro tūkstančio per pastaruosius penkerius metus sukurtų darbų. Jiems įrengta šiuolaikiška ekspozicijos erdvė naujai atskleidė kiekvieno kūrinio ir visos dabartinės liaudies dailės savitumą bei grožį. Ekspozicijoje stengtasi parodyti liaudies menininko kūryboje atsispindintį amatininko pasaulį, jo namų erdvę, buitį, tradicijas, kurios ne tik išlieka gyvybingos, bet ir vystosi, veikiamos dabartinio laikmečio. Parodoje demonstruota vaizduojamoji (tapyba, skulptūra, grafika, karpiniai), taikomoji (dekoratyviniais audiniai, juostos, riešinės, keramika, kalvystė, juvelyrika) ir paprotine (sodas, margučiai, kaukės, verbos) liaudies dailė.

Dar viena naujiena Dainų šventės istorijoje – Vaikų tradicinių amatų miestelis šalia sostinės Valdovų rūmų. Daugiau nei 30 meistrų iš visos Lietuvos kvietė jaunąją kartą atrasti ir išbandyti senuosius lietuvių menus. Miestelyje kiekvienas galėjo išvysti, kaip gimsta tradiciniais ornamentais išpuošti margučiai, verbos, meniški kalvių darbai, kaip iš medžio trinkos išdrožiami nuostabūs kūriniai – meistrai ne tik demonstravo savo amatą, bet ir visiems norintiems leido išbandyti jį patiems. Visi apsilankiusieji miestelyje buvo kviečiami prisijungti prie bendro projekto – šiaudų sodo, namų simbolio – kūrimo. Kūrybinių dirbtuvių metu kiekvienas galėjo suverti po mažą detalę, o jas visas į vientisą kūrinį sujungti padėjo meistrai. Amatų miestelio mokytojais tapo ne tik žymiausi šalies liaudies menininkai, talentingi pedagogai, bet ir moksleiviai, savo gebėjimus atskleidę „Sidabro vainikėlio“ konkurse, skirtame skatinti vaikų domėjimąsi tradicine liaudies kultūra.

Kasdien iki šventės pabaigos šventinę nuotaiką kūrė Bernardinų sodo centrinis fontanas, kas valandą grodavęs kūrinius iš Dainų šventės repertuaro. Vakarais fontaną papuošdavo ir šviesos efektai.

Viešinant Dainų šventę vyko forumai, diskusijos, spaudos konferencijos, dalyvauta „Adventur 2014“ „Litexpo“ parodoje, miesto troleibusai buvo papuošti pagrindiniais dainų šventėje naudojamais raštais, dalyvauta televizijos, radijo laidose. Dainų šventei buvo skirta speciali rubrika Lietuvos televizijos laidoje „Labas rytas, Lietuva“. Šventės viešinimas buvo vykdomas ir socialinės žiniasklaidos priemonėse: „Facebook“ (sukurta speciali paskyra dainų švenčių gerbėjams, kuri sulaukė 12298 prenumeratorių), „Twitter“, Lietuvos kultūros centrų interneto svetainėje ir specialiai šiai Dainų šventei sukurtoje interneto svetainėje. Dainų šventės metu informaciją apie Dainų šventę buvo galima gauti Katedros aikštėje Dainų šventės informacinėje palapinėje, ten pat veikė ir LRT išmanusis ekranas.

Vyko Dainų šventės aptarimai. 2014 m. rudenį vyko Folkloro, Dainų, Šokių dienų, Ansamblių vakaro, Pučiamųjų instrumentų orkestrų koncerto, Liaudies meno parodos aptarimai, kuriuose išanalizuota šventės patirtis, įvertintos programos, repertuarai, dirigentų interpretacijos, televizijos transliacija, režisūros galimybės, įgarsinimas, pavykę ir galbūt keistini meniniai bei organizaciniai sprendimai. Aptarimuose dalyvavo kūrybinė grupės, žanrinių tarybų nariai, mėgėjų meno kolektyvų konsultantai, baletmeisteriai, dirigentai, asistentai, kolektyvų vadovai ir kt.

Svarbu ir tai, jog apžvelgta patirtis padėjo 2014 m. pab. parengti pasirengimo būsimajai 2018 m. Dainų šventei projektą, numatyti pasirengimo šventei etapus.

**Dainų šventės tradicijos tęstinumo programa**

Dainų šventės tradicijos tęstinumo programai buvo skirta 985000 Lt, kurie LLKC buvo efektyviai panaudoti**.**

***Konsultantų tinklo veikla.*** Nuo 2006 m. veikia meno šakų, žanrų kolektyvų ekspertų konsultantų tinklas. Konsultantų veiklos tikslas – padėti meno kolektyvams ir jų vadovams, meno šakų bei žanrų specialistams, savivaldybių, apskričių administracijoms siekti meno ir kultūros raiškos kokybės, kūrybos įvairovės, veiksmingo meninio visuomenės ugdymo. Konsultantais parinkti tie asmenys, kurie yra kompetentingi konsultuoti valstybės bei savivaldybių institucijas, kultūros ir meno specialistus, kolektyvus ir jų vadovus kultūros raiškos sąlygų gerinimo, darbo metodikos, meninio rezultato siekimo, kūrinių interpretavimo, stilistikos, repeticijų, vadovavimo pratyboms ir kitais klausimais. Konsultantai skiriami trejiems metams, tačiau kasmet svarstoma jų veikla ir todėl jie gali būti keičiami. Po kiekvienos šešių valandų konsultacijos jie rašo ataskaitas ir siunčia LLKC. Konsultantams mokama pagal paslaugų sutartis. Šias metais mėgėjų meno kolektyvams suteiktos 466 meno šakų, žanrų kolektyvų ekspertų konsultacijos (folkloro, pučiamųjų, choro, liaudiškos muzikos, teatrų, choreografijos). 1 konsultaciją sudaro 6 akademinės valandos, valandos kaina yra 30 Lt, meno šakų, žanrų kolektyvų ekspertų konsultantų tinklo veiklai plėtoti išleista 83 880 Lt.

***Mėgėjų meno kolektyvų veiklos koordinavimas.*** Surengti 23 mėgėjų meno šakų ir žanrų tarybų posėdžiai, per kuriuos analizuota ir svarstyta meno šakų būklė, kolektyvų veikla atskirose vietovėse, savivaldybių kultūros ir švietimo įstaigose, plėtros kryptys ir priemonių planas joms įgyvendinti, analizuotas žanro renginių paplitimas regionuose ir savivaldybėse, jų meninė kokybė, aptartos metodinės paramos teikimo meno kolektyvams ir jų vadovams galimybės, kvalifikacijos tobulinimo poreikis, svarstyta ir teikta LLKC direktoriui tvirtinti metų nominacijas meno kolektyvams ir jų vadovams.

Remiantis Kategorijų suteikimo mėgėjų meno kolektyvams pagal meninį lygį, veiklą ir pasiektus rezultatus nuostatais, patvirtintais Lietuvos Respublikos kultūros ministro 2008 m. kovo 17 d. įsakymu Nr. ĮV-145, prieš Dainų šventę vykusių apžiūrų ir kitų respublikinių konkursinių renginių metu nustatytas kultūros sistemai priklausančių mėgėjų meno kolektyvų meninis lygis ir 2014 m. spalio 24 d. LLKC direktoriaus įsakymu patvirtintos naujos meno mėgėjų kolektyvų pagal meninį lygį, veiklą ir pasiektus rezultatus kategorijos (be kolektyvų priklausančių švietimo sistemai). Atlikta mėgėjų meno kolektyvų, kuriems suteiktos kategorijos, analizė. Kategorijos suteiktos 982 kolektyvams: 165 chorams, 10 dainų ir šokių ansamblių, 331 folkloro kolektyvui, 7 liaudies instrumentų orkestrams ir ansambliams, 79 liaudiškoms kapeloms, 183 liaudiškų šokių kolektyvams, 173 mėgėjų teatrams, 37 pučiamųjų instrumentų orkestrams. Pagal amžiaus grupes kolektyvai pasiskirstė taip: 158 vaikų kolektyvai, 722 suaugusiųjų, 102 mišrūs; pagal kolektyvų priklausomybę: kultūros sistemai priklausantys – 837 kolektyvai, aukštosioms mokykloms – 57, nepriklausomi – 41, kitoms organizacijoms – 47. Patvirtinta tiek kategorjų: I – 249 kolektyvų, II – 395, III – 255, IV – 83. I kategorijos kolektyvai pasiskirstė taip: 28 % folkloro, 22 % liaudiškų šokių, 18 % mėgėjų teatrų, 16 % chorų, 6 % liaudiškos kapelų, po 4 % liaudies instrumentų orkestrų, dainų ir šokių ansamblių, 2 % liaudies instrumentų ansamblių.

Siekiant išlaikyti aukšto meninio lygio meno kolektyvus ir skatinti jų vadovus (dalis jų su kolektyvais dirba visuomeniniais pagrindais), 2014 m. geriausiems kolektyvams skatinti paskirstyta

332800 Lt: 25 mažesniems kolektyvams, kurie turi iki 16 dalyvių – po 1000 Lt ir 171 didesniems – po 1800 Lt.

***„Aukso paukštės“ apdovanojimai.*** 1999 m. Lietuvos liaudies kultūros centro ir Pasaulio lietuvių dainų šventės fondo įsteigti geriausių meno kolektyvų ir jų vadovų apdovanojimai „Aukso paukštė“ – viena iš priemonių pristatyti visuomenei mėgėjų meno kūrybą, tradicijų puoselėjimą, atlikimo meną. „Aukso paukštės“ nominacijomis įvardijami, pagerbiami ir apdovanojami geriausi mėgėjų meno kolektyvai bei jų vadovai, pasižymėję itin reikšminga, aktyvia pastarųjų penkerių metų veikla, parengę naujų, originalių ar deramai kultūros tradicijas pristatančių programų, išleidę garso, vaizdo publikacijų, inicijavę ir surengę švenčių, festivalių, mokomųjų renginių, pelnę laureatų vardų, prizų šalies ir užsienio renginiuose ar kitaip sušvitę kultūros padangėje.

Atlikta 1999–2014 m. „Aukso paukštės“ nominacijų analizė pagal savivaldybes, kurioms priklauso apdovanoti kolektyvai, nominacijų gausumą, kolektyvų žanrus, kolektyvų narių amžių, metus ir kt. Per šį laikotarpį įteiktos 309 „Aukso paukštės“ (178 suaugusiųjų, 118 vaikų ir 11 mišriems mėgėjų meno kolektyvams, 2 – iškilioms asmenybėms). Daugiausiai apdovanojimų pelnė Vilniaus, Klaipėdos, Kauno miestų, Panevėžio, Telšių, Utenos rajonų kolektyvai, nė vienos nominacijos negavo keturių savivaldybių – Kazlų Rūdos, Pagėgių, Šilalės, Vilniaus rajono – kolektyvai. 2014 m. organizuota 11 renginių nominacijas laimėjusiose savivaldybėse. 14 mėgėjų meno kolektyvų buvo įteiktos „Aukso paukštės“ statulėlės ir premijos. 2014 m. „Aukso paukštė“ ir premija „Už nuopelnus tautinei kultūrai“ įteikta choro dirigentui, profesoriui Algirdui Vyžintui. Premijoms išleista 14000 Lt, „Aukso paukštės“ statulėlių gamybai išleista 16490 Lt iš prioritetinių renginių fondo. Vienos Aukso paukštės statulėlės ir premijos kolektyvų vadovui (JAV Čikagos lietuvių meno ansambliui „Dainava“, vadovas Darius Polikaitis) išlaidas finansavo Užsienio reikalų ministerija. Iš viso „Aukso paukštės“ apdovanojimuose dalyvavo 420 dalyvių.

***Respublikinė konkursinė liaudies meno paroda „Aukso vainikas“.*** Siekdamas sustiprinti valstybės institucijų paramą ir sukurti nuolat veikiančią liaudies meistrų globos bei skatinimo sistemą, LLKC 2005 m. pradėjo rengti kasmetinę respublikinę konkursinę liaudies meno parodą ir įsteigė „Aukso vainiko“ apdovanojimus, kuriais siekiama atskleisti ir įvertinti dabartinę liaudies meistrų kūrybą, pagerbti talentingiausius tautodailininkus, tęsiančius vietinių senųjų amatų tradicijas. Apdovanojimų nuostatai suformuluoti taip, kad visų pirma būtų palaikomos ir populiarinamos tos kūrybos kryptys, kurių šaknys remiasi Lietuvos etninėmis tradicijomis. Tokie meno kūriniai – tai mūsų šalies aukso fondas, užtikrinantis tolesnį liaudies meno gyvybingumą ir tąsą. Nominuojama už geriausius pastarųjų penkerių metų laikotarpiu sukurtus vaizduojamojo, taikomojo meno ir kryždirbystės darbus. Pretendentų atranka vyksta dviem etapais: pirmiausia išrenkami geriausi apskrities meistrai, o per respublikinį turą trys iš jų – po vieną taikomosios, vaizduojamosios dailės ir kryždirbystės atstovą – paskelbiami geriausiais metų meistrais. Tradiciškai, respublikinis konkurso turas, per kurį pristatomi apskričių turų laimėtojų darbai, neturi nuolatinės vietos – kasmet jis rengiamas vis kitur. Taip skirtingų Lietuvos kraštų žmonės gali susipažinti su geriausiais tų metų liaudies meistrų darbais.

2014 m. „Aukso vainiko“ regioninės parodos surengtos visose apskrityse, taigi jų buvo dešimt. Šiauliuose ir Panevėžyje šios konkursinės parodos tradiciškai rengiamos greta kasmečių ataskaitinių

Tautodailininkų sąjungos vietos bendrijų parodų Šiaulių ir Panevėžio parodų salėse. Telšių apskrities paroda surengta Plateliuose, Marijampolės apskrities – Marijampolės KC, Utenos – Ignalinos kultūros centre, Klaipėdos apskrities – Kretingos muziejuje, Tauragės apskrities – Tauragės krašto muziejuje, Alytaus apskrities – Alytaus kultūros ir komunikacijų centre, Kauno apskrities – Kauno kultūros centre „Tautos namai“, Vilniaus apskrities – Trakuose. Regioninėse parodose iš viso dalyvavo 520 meistrų, pristatę per 2500 kūrinių. Apytikriais duomenimis, kiekvieną regioninę parodą aplankė – nelygu jos vieta ir trukmė – nuo dviejų šimtų iki pusantro tūkstančio lankytojų.

2014 m. „Aukso vainiko“ respublikinė paroda surengta Vilniuje, Nacionaliniame muziejuje. Į ją buvo atrinkti 27 autorių kūriniai. 2014 m. konkurso finale varžėsi daug skulptorių, atstovaujančių tradicinei medžio drožybai, o taikomajai dailei atstovavo labai platus žanrų spektras. 2014 m. „Aukso vainikus“ laimėjo skulptorius Kazimieras Martinaitis, tošies dirbinių meistrai Raimonda ir Vytautas Ramanauskai, kryždirbys Antanas Vaškys (jau antrą kartą). Kaip jau įprasta, laureatai buvo vainikuoti simboliniais aukso vainikais, jiems skirtos kuklios – po 1000 Lt – premijos (iš viso 3000 Lt, iš jų 1000 Lt kryždirbystės konkurso nugalėtojui skyrė rėmėjas).

„Aukso vainiko“ konkursas vyko jau 10–tus metus. Ta proga, kartu su šių metų paroda Nacionaliniame muziejuje vyko ir praėjusių 9 metų laureatų paroda. Abiejų parodų trukmė pratęsta iki 2015 m. vasario mėn. pabaigos. Iš viso „Aukso vainiko“ parodose dalyvavo 500 dalyvių, parodas aplankė apie 15 000 žiūrovų.

***Respublikinis moksleivių liaudies dailės konkursas „Sidabro vainikėlis“.*** Lietuvos liaudies kultūros centras, siekdamas išsaugoti gyvybingas etninės kultūros tradicijas, 2013–2014 mokslo metais surengė II respublikinį moksleivių liaudies dailės konkursą „Sidabro vainikėlis“.

Šiais metais „Sidabro vainikėlyje“ aktyviai dalyvavo visų regionų moksleiviai. Itin džiugu, kad savo darbus pristatė ir Punsko lietuviai, nustebinę dideliais karpiniais, bei Visagino tautinės mažumos, pristačiusios tradicines liaudies lėles ir siuvinėjimus. Nors Lietuva – palyginti nedidelis kraštas, kiekvienas regionas išsiskyrė savita kūrybos tendencija, pavyzdžiui, Žemaitijos atstovų darbuose dominavo įspūdinga medžio drožybos tradicija, sostinės gyventojai tradiciškai pristatė verbas, o Anykščių rajonas nustebino stipriu audėjų būreliu. Baigiamojoje parodoje žiūrovus pasitiko platus ir įspūdingas tradicinės liaudies dailės vaizdas – čia buvo eksponuojami margučiai, tradiciniai nėriniai, tekstilės gaminiai, keramika, medžio skulptūros bei taikomieji drožiniai, pinti indai, Užgavėnių kaukės, žaislai, buvo galima atrasti ir tokių retų eksponatų, kaip vėtrungė, Klaipėdos krašto „rankinukas“ arba „delmonas“ ir gūnios.

LLKC, siekdamas išsaugoti gyvybingas etninės kultūros tradicijas, nuolat bendradarbiauja su šalies miestų kultūros įstaigomis ir 2014 m. rengė parodų ciklą, kurio metu moksleiviai buvo skatinami domėtis tradicijų pažinimu. Be to, jiems buvo suteikta galimybė parodyti visuomenei savo darbus, varžytis su bendraamžiais įgūdžiais ir meistriškumu. Jau antrus metus vykstanti paroda „Sidabro vainikėlis“ 2014 m. regioninius turus pradėjo Vilniuje, vėliau keliavo po kitus šalies miestus, o gegužės pabaigoje ją vainikavo finalinė paroda šių metų Lietuvos kultūros sostinėje Panevėžyje.

Šis neseniai pradėtas rengti konkursas, skirtas 5–12 klasių moksleiviams, jau sulaukė didelio susidomėjimo – parodoje 2014 m. dalyvavo daugiau nei 400 dalyvių iš visos Lietuvos, o 60 iš jų darbai atrinkti į finalinę šalies parodą. Šie metai buvo ypatingi ir tuo, jog „Sidabro vainikėlio“ idėją – skatinti vaikų domėjimąsi liaudies tradicijomis – pratęsė naujai sumanytas Amatų miestelis, kuris vyko Dainų

šventės metu prie Valdovų rūmų. Tai kelias dienas veikianti visiems, ypač šeimoms ir vaikams, atvira erdvė, kurioje buvo demonstruojama, kaip gimsta senieji lietuvių amatai, meistrai jų taip pat ir mokė. Šių kūrybinių dirbtuvėlių mokytojai buvo ne tik žymiausi šalies meistrai, pedagogai, bet ir talentingi vaikai, savo gebėjimus atskleidę „Sidabro vainikėlio“ konkurse.

Regioninės parodos vyko Vilniuje, Kaune, Marijampolėje, Alytuje, Tauragėje, Telšiuose, Utenoje, Švenčionyse, Panevėžyje. Panevėžio kultūros centro Bendruomenių rūmuose vyko baigiamoji Lietuvos moksleivių liaudies dailės konkurso „Sidabro vainikėlis“ paroda ir laureatų apdovanojimas. Viso vyko 10 regioninių turų, kuriuose dalyvavo 400 dalyvių.

***Tautinių kostiumų laboratorijos veikla***. Laboratorijos veiklai plėtoti skirta 292720 Lt, pagal Lietuvos dainų šventės programą laboratorijoje vykdomi tautinių kostiumų gamybos organizavimo darbai. Tikslingų pastangų dėka – po organizuotų seminarų, meistrų paieškos – 2014 m. papildomai pritraukta 11 asmenų, galinčių kokybiškai ir profesionaliai rekonstruoti tautinius kostiumus ir liaudies drabužius bei atlikti su tuo susijusius gamybos darbus. Tautinių kostiumų gamintojų sąrašas rekomenduojamas kultūros centrams, meno kolektyvų vadovams, norintiems savarankiškai siūdintis tautinius drabužius. LLKC nuolat prižiūri kostiumų gamybos darbų eigą: konsultuojami gamintojai, stebimas ir tikrinamas gamybos procesas, esant reikalui organizuojami koregavimo darbai. Naudojantis tautinių kostiumų kolekcija ir turimais konstrukcinių brėžinių, piešinių, kitos metodinės medžiagos rinkiniais, teikiamos konsultacijos kolektyvų vadovams, etnokultūros specialistams, meistrams, skaitomos paskaitos ir rengiami praktiniai seminarai specialistų (kolektyvų vadovų, kultūros darbuotojų, liaudies meistrų ir kt.), taip pat mokinių, studentų grupėms, ekskursantams, įstaigos svečiams ir kt. Atrinkti ir pramoninei gamybai adaptuoti 5 nauji audinių pavyzdžiai (Aukštaitijos, Klaipėdos krašto, Žemaitijos kolektyvams). Konsultuoti 47 kolektyvų vadovai norimų užsakyti kostiumų klausimais. 47 kolektyvams parinkti ir adaptuoti konstrukciniai drabužių brėžiniai, puošybos variacijos, spalviniai deriniai, audinių pavyzdžiai.

Sukurta ir pasiūdinti 8 Sėlių genties kostiumai pagal „Pasirengimo dainų šventei“ programą. Kolekciją sudaro keturi moteriški ir keturi vyriški kostiumų komplektai (drabužiai, papuošalai, darbo įrankiai, aksesuarai, ginklai). Kailiniais, batais ir kt. detalėmis papildytos LLKC tautinių ir archeologinių drabužių kolekcijos už 28250 Lt (12 komplektų). Už LR kultūros ministerijos (292720 Lt) ir savivaldybių skirtas lėšas mėgėjų meno kolektyvams suprojektuota ir pagaminta kostiumo dalių, atitinkančių 100 vienetų pilnų tautinių kostiumų. Džiugu, kad kasmet savivaldybės savo biudžetuose planuoja lėšas tautiniams kostiumams įsigyti. 2013 m. savivaldybės pateikė prašymus tautiniams kostiumams įsigyti už 618202 Lt, deja, padengta tik 32 % prašomos sumos, iš viso padėta įsigyti 120 kostiumų komplektų.

LLKC Tautodailės poskyrio specialistai, atkūrę unikalią autentiškų XIX a.–XX a. pr. tautinių kostiumų kolekciją, įvairiais būdais pristato ją visuomenei. Surengtos dvi tautinių kostiumų kolekcijos parodos: Kultūros rūmuose Sankt Peterburge, Rusijoje (tarptautiniame renginyje buvo pristatyta 15 tautinių kostiumų komplektų, po tris iš kiekvieno regiono, ir žiemgalių genties kostiumų kolekcija) ir Užupio galerijoje Vilniuje (penkių Lietuvos etnografinių regionų kostiumai) kartu su Jolantos Rimkutės ir Ievos Ševiakovaitės šiuolaikinio lietuviško kostiumo kolekcija.

Surengta 17 kostiumų kolekcijos demonstracijų, kuriuose dalyvavo 360 dalyvių. Atkurtų Žiemgalių genties I–XIV a. kostiumų kolekcija pristatyta Neringos miesto bendruomenei Nidos

kultūros ir turizmo informacijos centre „Agila“, „Stinta pūkio“ šventės metu Juodkrantėje bei tarptautiniame seminare „Etno Gija“ Palangoje, Rytų Aukštaitijos kostiumai pristatyti Nalšios muziejuje, Švenčionėlių ir Pabradės kultūros centruose. Parengta 40 tautinių kostiumų komplektų Lietuvos edukologijos universiteto choro pasirodymui Lietuvos televizijos laidoje „Chorų Eurovizija“. Vasario 16-osios minėjimui Birštone vyko 12 Žiemgalių genties kostiumų komplektų pristatymas. Joniškyje Baltų vienybės dienai paminėti buvo surengtas teatralizuotas 20 istorinių-archeologinių kostiumų pristatymas „Baltijos sakmė“. VDA parodų salėje „Titanikas“ pristatytas XVIII a. Klaipėdos krašto tautinis kostiumas.

Dainų šventės „Čia – mano namai“ pristatymo metu Valdovų rūmuose vyko archeologinio kostiumo demonstracija (60 kostiumų). Vyko išskirtinė premjera, sujungusi šiuolaikinį šokį, archeologinius kostiumus, originalią muziką, vaizdo instaliacijas ir Jono Aisčio poeziją.

Specialiai jubiliejinei Dainų šventei atkurtos I–XIV a. baltų genčių kostiumų kolekcijos pristatymo proga režisierė ir choreografė Agnija Šeiko su šokio teatro „Padi Dapi fish“ komanda bei vienas žymiausių šiuolaikinės lietuvių muzikos kompozitorių Antanas Jasenka sukūrė didingą pasirodymą. Įspūdinga scenografija spektaklio erdvę pavertė ypatinga vieta, kurioje buvo pristatyta kuršių, sėlių, jotvingių, žemaičių, aukštaičių, lietuvių ir žiemgalių istorija, gyvensena ir pasaulio suvokimas. Dalyvavo Klaipėdos jaunimo teatro aktoriai, garsūs Lietuvos modernaus šokio šokėjai ir Lietuvos aukštosios jūreivystės mokyklos studentai, kurie įkūnijo septynių baltų genčių atstovus, pasirodė garsūs atlikėjai: saksofonistas Petras Vyšniauskas, perkusininkas Arkadijus Gotesmanas, choras „Brevis“, Vytauto Didžiojo universiteto kamerinis orkestras, pučiamųjų instrumentų kvintetas, aktorius Vaidotas Martinaitis ir kt. Prie kostiumo atkūrimo prisidėjo archeologė dr. Daiva Steponavičienė, archeologas-juvelyras Evaldas Babenskas, juos gamino geriausių Lietuvos meistrų grupė: audėjai, apavo konstruktoriai, juvelyrai, kalviai. Geležies amžiaus, romėniškosios, vikingų bei viduramžių epochos nešioseną atskleidžianti kostiumų kolekcija atkurta remiantis archeologiniais tyrimais, istoriniais duomenimis bei Europos ikonografija. Ją puošią juvelyriniai dirbiniai, odiniai aksesuarai, darbo įrankiai ir ginklai.

Visiems Dainų šventės vedėjams ir pagrindiniams atlikėjams buvo parengti tautiniai kostiumai (Dainų šventės atidarymo koncertui Katedros aikštėje – 4 kostiumų komplektai, Ansamblių vakarui Kalnų parke – 8, Baltų genčių pristatymui Valdovų rūmų kiemelyje – 60, Šokių dienai Žalgirio stadione – 6, Dainų dienai Vingio parke – 50).

Dar viena tautinių kostiumų pristatymo visuomenei forma – tautinių ir archeologinių kostiumų nuoma. LLKC tautinių kostiumų studijoje nuomojami tautiniai drabužiai, teikiama išsami informacija apie jų dėvėjimo ypatumus, parenkami kostiumai pagal Lietuvos regionus, dizainerė suderina kostiumo detales, pritaiko įvairaus sudėjimo žmonėms. Kostiumai dažniausiai nuomojami svarbioms progoms, Lietuvos pristatymui užsienyje, todėl klientams parenkami autentiškai rekonstruoti ir istoriškai teisingi kostiumų komplektai. 2014 m. išnuomoti 20 tautinių kostiumų komplektai ar jų dalys, už nuomą gauta 4800 Lt.

Parengta daugiau nei 30 kostiumų komplektų reprezentaciniams šalies renginiams (nusipelniusių žmonių laidotuvėms, reprezentacinėms eitynėms, tarptautinėms parodoms, atstovaujančioms Lietuvai Vašingtone, JAV, Sankt-Peterburge, Rusijoje, ir t.t. Baltijos kelio 25-mečio proga konkretiems modeliams sukomplektuoti ir pritaikyti 8 tam tikrų Lietuvos etnografinių regionų tautiniai kostiumai.

2014 m. ypatingas dėmesys buvo skirtas tautiniams kostiumams – liepos 6 d. paskelbta Tautinio kostiumo diena.

***Muzikos instrumentų įsigijimui išleista 32100 Lt.*** Nupirkti 22 instrumentai 9 kolektyvams (18 instrumentų folkloro kolektyvams ir 4 instrumentai pučiamųjų instrumentų orkestrams).

***Naujų kūrinių mėgėjų meno kolektyvams įsigijimas.*** Per 2014 m. už 106846 Lt įsigyti 45 repertuariniai kūriniai, aranžuotės ir orkestruotės, skirtos mėgėjų meno kolektyvams (chorams, liaudiškų šokių kolektyvams, pučiamųjų instrumentų orkestrams, liaudies instrumentų ansambliams).

Surengtas Naujų kūrinių chorams konkursas. Išklausyti ir įvertinti 36 kūriniai chorams ir vokaliniams ansambliams. Premijuota 13 kūrinių. Pateikti 25 Ansamblių vakarui skirti kūriniai chorui ir liaudies instrumentų orkestrams, liaudiškoms kapeloms bei šokėjams, įsigyti 8 kūriniai. 6 kūriniai buvo nupirkti pučiamųjų instrumentų orkestrams. Šokių įsigijimo konkursui vaizdo juostose buvo pristatyta 6 autorių 12 kompozicijų. Vertinimo komisija (10 narių) peržiūrėjo šokių vaizdo įrašus ir premijavimui atrinko 6 autorių 9 sceninių šokius. Teatrų dienai įsigyta dienai -1, baltų kostiumų pristatymo renginiui – 1 kūrinys.

***Sceninių rekvizitų įsigijimas.*** Rekvizitai įsigyjami dalimis. Dainų šventės Ansamblių vakarui įsigytos gūnios, ožiukai, medpadžiai, stebulės už 14 400 Lt; dar įsigytos skraistės, stebulių apšvietimas, prijuostės.

***Dainų šventės atributikai*** išleista 63 000 Lt: bukletams, filmams („Ucia lylia: mažų vaikų ugdymo tradicijos Lietuvoje“, antropologinis filmas „Lietuvių tikėjimai ir žinios apie sveikatą“), pašto atvirukams „Tautinis kostiumas“, Dainų šventės transliacijos įrašų DVD gamybai ir kūrybinėms, grupėms, kilnojamoms ir pastovios dainų švenčių parodų nuotraukų gamybai, mokėjimams už interaktyvų foto veidrodį, meno mėgėjų kolektyvų kategorijų sertifikatų gamybai, vokams, puodeliams, batutams, lietsargiams ir kt.

***Viešieji ryšiai ir reklama***. Išleista 16800 Lt mėgėjų meno žanrų, etninės kultūros tradicijų, tautinių kostiumų pristatymas, dalyvavimas tarptautiniuose renginiuose, forumuose, seminaruose Lietuvoje ir užsienyje.

***Dalyvavimas tarptautiniuose renginiuose.*** 2014 m. dainų šventės „Čia mano namai“ koncepcija, programa ir dainų švenčių tradicija pristatyta Veliko Tirnove, Bulgarijos Respublikoje, Tarptautinės kultūros centrų tarybos surengtame pirmajame pasauliniame bendruomenių kultūros centrų ir sąjungų suvažiavime „Kūrybiškumas ir gerovė visiems: keičiame ateitį“; Dainų šventės Teatro dienos „Dyvų dyvai“ koncepcija, programa ir rengimo patirtis – Ventspilyje, Latvijoje, Latvijos mėgėjų teatrų sąskrydyje ir Baltijos šalių teatrų ekspertų susitikime; Folkloro dienos „Laimužės lemta“ ir tarptautinio folkloro festivalio „Baltica“ koncepcija, programa – Rygoje, kasmetiniame CIOFF Šiaurės šalių sektoriaus pavasario susitikime.

Teatro specialistai buvo tarptautinio mėgėjų teatrų festivalio „Ryga vaidina“ Rygoje vertinimo komisijoje, pristatė Lietuvos mėgėjų teatrų veiklą. Lietuvai atstovavo Raseinių kultūros centro teatras su spektakliu K. Donelaičio „Žiemos rūpesčiai“.

Muzikos poskyrio specialistė dalyvavo Rygoje vykusioje Šiaurės ir Baltijos šalių dainų šventės tarptautinės koordinacinės grupės konferencijoje, kurioje, priėmus sprendimą VIII Šiaurės ir Baltijos šalių dainų šventę rengti 2015 metų birželio 25–28 d. Rygoje, aptarti pasirengimo šventei meniniai ir organizaciniai aspektai: šventės renginių programa, seminarai chorų vadovams ir dalyviams, regionų diena, reprezentacinių chorų kvietimo principai, numatytos koordinacinės grupės narių, atstovaujančių organizacijoms, užduotys ir atsakomybė pasirengimo šventei laikotarpiu 2014–2015 m.

Rygoje dalyvauta tarptautinės konferencijos „Pirštinių pasaulis“, skirtos Baltijos šalių ir Skandinavijos tradicinių pirštinių, jų formų ir ornamentikos tyrinėjimo ir išsaugojimo problematikai, renginiuose: išklausyti pranešimai, aplankytos parodos, tautodailės mugės, dalyvauta diskusijose, aptariant nūdienes pirštinių ir kitų tradicinių mezginių išlikimo, kaitos, platinimo problemas, nagrinėta šios tekstilės šakos tarptautinių įtakų specifika.

LLKC specialistų grupė Daugpilyje koordinavo XVII Baltijos šalių studentų dainų ir šokių šventės „Gaudeamus“ Lietuvos delegacijos apgyvendinimą, maitinimą, vykdė organizacinius darbus.

Centro specialistai Taline dalyvavo Estijos liaudies kultūros centro 20-mečio minėjimui skirtame seminare „Trys požiūriai į liaudies kultūrą“, kuriame Estijos, Latvijos ir Lietuvos kultūros centrų atstovai pristatė savo įstaigų veiklą, diskutavo kultūros politikos klausimais, pasikeitė darbo patirtimi, numatė tolesnio bendradarbiavimo kryptis.

Mogiliove, Baltarusijoje, dalyvauta Mogiliovo apskrities liaudies kultūros metodinio centro organizuotame III tarptautiniame forume „Tradicinė kultūra – strateginis nuolatinio visuomenės vystymosi resursas“. Forumo metu vykusioje mokslinėje-praktinėje konferencijoje „Folkloras ir apeiginės tradicijos – autentiška lokaliųjų kultūrų įvairovės išraiška“ skaitytas pranešimas „Tradicinė kultūra ir XXI a.“, diskutuota įvairiais klausimais, aptartos tarptautinio bendradarbiavimo plėtotės, siekiant išsaugoti ir skleisti tradicinę kultūrą, galimybės.

Tęsiant bendradarbiavimą su Lietuvos Respublikos generaliniu konsulatu Sankt Peterburge, dalyvauta konsulato ir Sankt Peterburgo Vasileostrovsko rajono jaunimo namų surengtame IV kūrybinio jaunimo festivalyje „Draugystės tiltas“, skirtame įvairių tautų kultūros paveldui pristatyti. Atstovaudamas mūsų šaliai, centras organizavo teatralizuotus penkių Lietuvos etnografinių regionų ir Žiemgalių genties I–XIV a. kostiumų kolekcijų pristatymus bei liaudies meistrų pasirodymą: lietuviškų tradicinių amatų – audimo, siuvinėjimo, riešinių mezgimo, vėtrungių gamybos – demonstravimą bei praktinius užsiėmimus.

Grupė LLKC darbuotojų dalyvavo Rygoje vykusiame Baltijos šalių dainų švenčių rengėjų, ekspertų, nacionalinių UNESCO komisijų, kultūros ministerijų specialistų pasitarime. Jame buvo tikslinami dešimties metų bendradarbiavimo plano, skirto išsaugoti ir plėtoti dainų švenčių tradiciją, sudarymo principai, siūlomos priemonės, svarstomi Šiaurės ir Baltijos šalių dainų šventės, Baltijos šalių studentų festivalio „Gaudeamus“ surengimo, bendrosios Baltijos šalių dainų šventės tradicijos išsaugojimo tarybos sudėties, jos tvirtinimo klausimai, taip pat – Latvijos pasiūlymas jungtis prie dainų šventės tradicijos vertinimui skirto sociologinio tyrimo: dalyvių, vadovų, rengėjų apklausos.

***Administravimo išlaidos.*** Administravimo išlaidos siekė 11 000 Lt (už telefoninį ryšį, kanceliarinės prekės, kurą, transporto nuomą meno kolektyvų apžiūrų lankymui ir kt.).

***Nenumatytos išlaidos*** – 4400 Lt (fortepijono derinimas, Dainų šventės internetinės svetainės skaitliuko programavimas, baltų genčių kolekcijos taisymas ir valymas, kūrybinių grupių narių nakvynės išlaidos seminarų metu ir kt.).

**Kultūros tradicijų ir mėgėjų meno veiklos plėtojimo programa**

**Renginiai**

***Tęstiniai prioritetiniai mėgėjų meno renginiai.*** Remiantis žanrinių komisijų pateikta informacija, konsultantų bei Mėgėjų meno plėtros tarybos išvadomis, parengtas 2015–2017 m. Lietuvoje rengiamų tęstinių prioritetinių mėgėjų meno projektas ir pateiktas Lietuvos Respublikos kultūros ministerijai. 2014 m. spalio 3 d. įsakymu Nr. ĮV – 687 Lietuvos respublikos kultūros ministras šį sąrašą patvirtino. Sąrašą sudaro 42 mėgėjų meno renginiai, iš kurių 17 pavadinimų renginius (per trejus metus - 29) rengs Lietuvos liaudies kultūros centras.

2014 m. LLKC surengė 7 prioritetinius mėgėjų meno renginius: instrumentinio folkloro festivalį „Griežynė“, mėgėjų teatrų šventes „Atspindžiai“, „Molinuko teatras“, aukštųjų mokyklų folkloro festivalį „Žali sodai‘, respublikinė liaudies meno parodą „Aukso vainikas“, mėgėjų meno kolektyvų apdovanojimus „Aukso paukštė“, berniukų choro festivalį „Berniukai prieš smurtą ir narkomaniją“. Renginiai apėmė visas Lietuvos savivaldybes. Jie vyko keliais turais, juose dalyvavo daugybė kolektyvų ir dalyvių.

***Choro muzikos renginiai***. 2001 m. pradėjus aktyviai plėtoti berniukų chorų judėjimą (festivaliai, konkursai, jungtiniai koncertai, akcijos), ėmė kurtis nauji berniukų chorai. Berniukų meninis užimtumas choruose – ypač svarbi viena labiausiai prieinamų prevencijos formų, tenkinanti mokinių pažinimo, lavinimosi ir saviraiškos poreikius. Džiugu, kad sudėtingu finansiniu laikotarpiu išlaikyta berniukų chorų festivalio-akcijos „Lietuvos berniukai prieš smurtą ir narkomaniją“ tradicija, įgyvendintos numatytos programos. Tęsdami šią tradiciją, 2014 m. pavasarį Šiauliuose, Klaipėdoje, Kaune ir Vilniuje surengtuose XV festivalio koncertuose 4 Lietuvos berniukų chorai (per 300 dalyvių) atliko didelės formos Antonio Vivaldi kūrinį „Gloria“ su solistais ir Klaipėdos Eduardo Balsio menų gimnazijos kameriniu orkestru. Festivalio koncertų klausėsi per 3000 žiūrovų.

Sėkmingai surengti XVI Lietuvos aukštųjų mokyklų chorų festivalio renginiai Klaipėdos bažnyčiose ir baigiamasis koncertas Fakultetų didžiojoje salėje. Festivalyje dalyvavo 20 studentų chorų iš Vilniaus, Kauno, Šiaulių, Klaipėdos – per 800 dainininkų. Festivalio koncertuose dalyvavo per 4000 žiūrovų.

**Mėgėjų teatro renginiai.** 2014 m. surengta XX Lietuvos lėlių teatrų šventė „Molinuko teatras“. Šis renginys aktyvina vaikų, jaunimo ir suaugusiųjų lėlių teatrų veiklą, skatina meninio lygio augimą, išryškina geriausius spektaklius. Šventė vyksta kas dvejus metus trimis etapais – organizuojamas vietinis, regioninis, respublikinis turai. Regioninės šventės vyko Klaipėdoje, Radviliškyje ir

Anykščiuose. I ture dalyvavo 48 lėlių teatrai iš 18 rajonų ir 3 miestų. Regioniniuose turuose dalyvavo 30 teatrų. Baigiamojoje šventėje Panevėžyje pasirodė 14 „Molinuko teatro“ diplomantų, iš viso – 500 dalyvių ir 5000 žiūrovų.

Teatrų metams ir Tarptautinei teatro dienai paminėti Utenoje surengta devintoji Lietuvos mėgėjų teatrų šventė „Tegyvuoja teatras“. Utenoje pagerbti 83 ryškiausi mėgėjų teatrai, įteikta 10 „Tegyvuoja teatras“ statulėlių ryškiausiems mėgėjų teatrinės kultūros puoselėtojams, globėjams, rėmėjams. Dalyvavo 300 dalyvių iš 41 savivaldybės, 100 žiūrovų. Šventės vėliava perduota Rokiškio rajono savivaldybei. Idėja kasmet vis kitoje savivaldybėje rengti respublikinę teatro šventę ir sukviesti šalies teatralus draugėn gimė 2006 m.

Lietuvos mėgėjų teatrų apžiūra šventė „Atspindžiai 2014“ surengta jau 22-ą kartą. Kas antrus metai rengiamuose „Atspindžiuose“ dalyvauja miestų, rajonų centrų ir kaimų, miestelių suaugusiųjų teatrai. Regioninėse šventėse Telšiuose, Šakiuose, Jonavoje, Pasvalyje ir baigiamosiose šventėse Radviliškyje ir Birštone suvaidinta 90 spektaklių. 34 teatrai pelnė diplomus, 17 iš jų tapo šventės „Atspindžiai 2014“ laureatais. Dalyvavo 73 suaugusiųjų teatrai iš 8 miestų ir 34 rajonų, 2000 dalyvių, 9000 žiūrovų.

***Liaudiškos muzikos renginiai.*** Surengta respublikinė dainų ir šokių ansamblių šventė Alytuje birželio 13–14 d. Organizuoti pasiruošimo šventei darbai, parengtas repeticijų ir pasiruošimo planas, atrinkta ir sudaryta programa, teiktos konsultacijos kolektyvams. Organizuotas šventei reikalingų rekvizitų pirkimas. Išbandyti kai kurie programos „Krantai Nemunėlio“ režisūriniai sprendimai. Pasiekta, kad šventėje dalyvautų visi respublikos dainų ir šokių ansambliai. Žiūrovai galėjo pamatyti ir išgirsti visiems etniniams regionams būdingus kūrinius, išgirsti tarmišką žodį, pamatyti tautinius kostiumus. Koncerte Aukštaitijai, Dzūkijai, Suvalkijai, Žemaitijai ir Klaipėdos kraštui bus paskirta atskira koncerto dalis. Parodyta visa Ansamblių vakaro programa. Alytaus sporto ir rekreacijos centre vykusioje šventėje dalyvavo 950 dainininkų, muzikantų ir šokėjų iš 33 liaudiško meno kolektyvų. Renginį stebėjo 3000 žiūrovų.

***Pučiamųjų instrumentų orkestrų renginiai.*** Panevėžyje organizuotas XIV pučiamųjų instrumentų orkestrų čempionatas (vyksta kasmet, rengiami du turai). Pirmame ture dalyvavo 36 kolektyvai, 1152 dalyviai iš 25 savivaldybių. Finaliniame ture dalyvavo 30 orkestrų – 900 dalyvių iš 20 savivaldybių, stebėjo 2000 žiūrovų.

***Folkloro renginiai.*** 2014 m. sausio mėn. drauge su Latvijos ir Estijos organizacinėmis-kūrybinėmis grupėmis aptartas Tarptautinis folkloro festivalis „Baltica“, jo perspektyvos bei bendradarbiavimo galimybės. Diskusijoje dalyvavo: folkloro specialistai, kultūros ministerijų, CIOFF asociacijų atstovai. Pasidalinta trijų Baltijos šalių patirtimi, apskritojo stalo diskusijų metu buvo aptarta tradicinės kultūros būklė, problemos ir naujovės Baltijos šalyse, specialistų, kolektyvų, juridinių asmenų bendradarbiavimo poreikiai ir galimybės. Pasidalinta patirtimi, rengiant naujus folkloro sklaidos projektus, išbandant modernias, interaktyvias formas.

Vasarą surengtas buvo surengtas ir pats tarptautinis folkloro festivalis „Baltica 2014“. Tai vienas svarbiausių tarpvalstybinių kultūros tradicijas reprezentuojančių renginių, nes jis vyksta ne tik Lietuvoje, bet ir Latvijoje bei Estijoje (kiekvienoje iš šalių festivalis organizuojamas pamečiui).

Festivalis priklauso CIOFF (Tarptautinė folkloro festivalių organizavimo taryba prie UNESCO). Lietuva buvo renginio iniciatorė ir pirmoji organizatorė, sugebėjusi jį įgyvendinti dar sovietmečiu. Lietuvoje 2014 m. birželio 30 d.–liepos 7 d. „Baltica“ vyko devintąjį kartą (iš viso surengti 26 festivaliai). Šio festivalio tikslas – plėtoti ir skleisti vertingiausias etninės kultūros tradicijas, stiprinti visuomenės tapatumo suvokimą, darnią ir pozityvią pasaulėjautą, taip pat kultūrų mainus ir bendradarbiavimą. Festivalyje dalyvavo 10 folkloro kolektyvų iš 8 pasaulio šalių, liaudies meistrai ir tradicinės virtuvės žinovai iš Azerbaidžano, Baltarusijos, Estijos, Gruzijos, Kroatijos, Latvijos, Ukrainos, Vengrijos bei geriausi Lietuvos folkloro kolektyvai (50 kolektyvų, pavienių atlikėjų, iš viso – 1300 dalyvių). 22 festivalio renginius stebėjo apie 20 000 žiūrovų. Išleisti festivalio plakatai, bukletas, skrajutės-programėlės.

Paruošta ir šalies visuomenei festivalyje plačiai, prieinamai parodyta meninė programa, kurią sudarė pavieniai renginiai (koncertai, parodos, kino klubas ir kt.), išplėstinė 2 dienų festivalio miestelio programa, viešos ir tik dalyviams skirtos vakaronės, susitikimai su Vilniaus ir regionų bendruomenėmis, LR prezidentės Dalios Grybauskaitės priėmimas ir t.t. Publikai buvo pristatytos įvairių pasaulio tautų tradicijos, folkloras, amatai, papročiai, nacionalinė virtuvė, ir tai daryta ne tik scenoje, bet ir „iš arti”, su komentarais, galimybe kiekvienam žiūrovui bendrauti tiesiogiai. Kitų valstybių, tautų piliečiams, mūsų šalies svečiams išsamiai buvo pademonstruotos įvairios lietuvių tradicinės kultūros sritys.

Surengti 7 pagrindiniai svečių koncertai Trakų, Rokiškio, Varėnos, Širvintų, Utenos, Panevėžio (2 koncertai) rajonuose. Buvo tęsiamas kultūrinis bendradarbiavimas su Latvijos ir Estijos kultūros įstaigoms, tų šalių festivalio „Baltica“ rengėjais, folkloro kolektyvais, liaudies meistrais dėl renginio temos įgyvendinimo, trijų šalių parodos „Laimės dovanos“ organizavimo, buvo sudarytos sąlygos šalių nematerialaus paveldo specialistams diskutuoti, keistis patirtimi ir pan.

Kaune surengtas VII Lietuvos studentų folkloro festivalis „O kieno žali sodai“, kuriuo siekta puoselėti akademinio jaunimo folkloro bendruomenių tradicijas šalies universitetuose, kolegijose ir kitose aukštojo bei aukštesniojo mokslo institucijose, kelti jaunimo folkloro sambūrių meninį lygį, skatinti naujas iniciatyvas. Įvyko 7 renginiai, dalyvavo 250 studentų ir suaugusiųjų, renginius aplankė apie 500 žiūrovų. Festivalis sulaukė dalyvių ir visuomenės susidomėjimo. Festivalio partneris buvo Kauno technologijos universitetas. Tiesiogiai bendradarbiauta su aukštosiomis mokyklomis jų folkloro kolektyvų vadovais. Projekto programa buvo padalinta į 2 dalis – festivalį gegužės 1d. Kaune (atidarymo renginys, 1 paskaita, 2 koncertai, vakaronė-varžytuvės) ir studentų mokymus spalio 25–26 d. Bačkonyse, Kaišiadorių r. (2 paskaitos, 12 kūrybinių laboratorijų, leidinių ir DVD filmų pristatymas, vakaronė-šokių mokymasis). Buvo publikuoti renginiams skirti informaciniai straipsniai spaudoje.

XII tarptautiniame instrumentinio folkloro festivalyje „Griežynė 2014“ dalyvavo šeši užsienio kolektyvai ir pavieniai muzikantai iš Anglijos, Lenkijos, Vengrijos, Latvijos, Baltarusijos, Estijos (20 dalyvių), iš Lietuvos – Kauno vaikų folkloro ansamblis „Ratilėlis“, Mykolo Romerio universiteto folkloro ansamblis „Ritingo“, Romas Mazėtis, Albinas Bartnykas, Augustinas Rugelis, Algis Kuniauskas, Raimondas Sinkevičius, Evaldas Vyčinas, Emilija Vaiginytė, Gaila Kirdienė, Elena Kirdaitė, Matas Macevičius, Vidas Bacevičius, Vytas Rimkus, Dainius Maslauskas, Algirdas Klova, Arūnas Lunys, Miežiškių kapela – iš viso 43 dalyviai. Surengta 14 renginių: instrumentų meistro Egidijaus Virbašiaus parodos atidarymas, koncertas Lietuvos teatro, muzikos ir kino muziejuje,

postfolkloro koncertas Vilniaus mokytojų namų svetainėje, popietė su tautodailininku Jonu Bugailiškiu, Lietuvos smuikininkų koncertas Lietuvos teatro, muzikos ir kino muziejuje, folkloro dirbtuvės Vilniaus mokytojų namų svetainėje, festivalio svečių pasirodymai Vilniaus miesto kavinėse ir restoranuose, didysis koncertas Vilniaus mokytojų namų Didžiojoje salėje, koncertai Upytės, Pajstrio, Velžio, Miežiškių sen., Panevėžio r., vakaronė Uliūnų sen., Panevėžio r. Iš viso dalyvių – 67, žiūrovų – virš 5200.

***Kiti renginiai.*** Raseiniuose Ariogalos Dubysos slėnyje vyko tradicinis Lietuvos politinių kalinių, tremtinių ir laisvės kovų dalyvių sąskrydis „Su Lietuva širdy“, rengiamas prisimenant Lietuvos tremtinių, politinių kalinių ir laisvės kovų dalyvių veiklą, prasmingus Lietuvos istorijos puslapius. Sąskrydis vyko dvi dienas. Šventėje dalyvavo jaunieji šauliai bei gyvosios istorijos liudininkai: partizanai, ryšininkai, buvę tremtiniai, svečiai iš Ukrainos. Buvo įrengtas partizanų bunkeris, kur istorinių kovų rekonstruotojai demonstravo ginklus, mokė šifravimo, karo istorijos klubas „Grenadierius“ demonstravo mūšio inscenizaciją, buvo pristatyta architekto Jono Lukšės paroda „Partizanų takais“, parodytas Jono Vaitkaus filmas „Vienui vieni“, vyko iškilminga eisena į Dubysos slėnį, renginio vietoje buvo aukojamos mišios, vyko tradicinis bėgimas Kaunas–Ariogala. Dalyvavo svečiai iš Latvijos, Estijos ir Ukrainos, buvo rodoma jungtinio buvusių tremtinių ir politinių kalinių choro programa. Dalyvavo 32 kolektyvai, 800 dalyvių, 4000 žiūrovų.

XVII Baltijos šalių studentų dainų ir šokių festivalis „Gaudeamus“ vyko Latvijoje, Daugpilyje**.** Dalyvavo šalies akademinio jaunimo meno kolektyvai: 19 chorų, 19 liaudiškų šokių grupių, 3 pučiamųjų instrumentų orkestrai, 3 liaudiškos muzikos kapelos ir 8 liaudies instrumentų orkestrai, iš viso – 1600 dalyvių. Lietuvai atstovavo visų šalies universitetų ir Vilniaus bei Kauno kolegijų studentai. Parengtos Lietuvos delegacijos meno kolektyvų atskiros jungtinės koncertinės programos: pučiamųjų orkestrų koncertinė programa, liaudiškos muzikos ir dainų ansamblių koncertinė programa, chorų koncertinė programa, 2 jungtinės liaudiškų šokių programos, bendra jungtinė visų Lietuvos delegacijos meno kolektyvų programa baigiamajam „Gaudeamus XVII“ koncertui Stropu estradoje, koncertą stebėjo 20000 žiūrovų. Surengti 3 organizacinių ir kūrybinių grupių posėdžiai Vilniuje, dalyvauta Daugpilyje dviejuose Estijos, Latvijos ir Lietuvos delegacijų organizacinės grupės vadovų ir koordinatorių pasitarimuose dėl dalyvių atvykimo, nakvynių vietų paskirstymo ir maitinimo tvarkos. Šventės programoms sukurti septyni nauji kūriniai ir dešimt muzikos aranžuočių. Įrašų studijoje parengtos šokių muzikos fonogramos. Surengtos visų šalies aukštųjų mokyklų, meno kolektyvų peržiūros-atrankos Vilniuje, Kaune ir Šiauliuose repertuaro parengimo lygiui nustatyti.

2014 m. birželio mėn. VU Botanikos sode Kairėnuose, bendradarbiaujant su prezidentūra, renginyje „Nordic and Baltic Midsummer 2014“ pristatyti Kupolių Joninių papročiai, dainos, parengta programa „*Kupole rože*: tradicinės apeigos ir muzika prie kupolės“, dalyvavo apie 300 dalyvių.

Suorganizuotas ir pastatytas Lietuvos etninių regionų kryžius kalnelyje prie Lietuvos televizijos bokšto sausio 13 d. atminimui pažymėti.

Apie visus renginius skelbta per televiziją, radiją, spaudoje, naujienų portaluose, interneto svetainėse**.**

***2014 m. Lietuvos liaudies kultūros centras organizavo 17 didelių ir 122 mažesnius renginius:*** *Dainų šventė – 13 renginių, Aukso paukštė – 11, Aukso vainikas – 10, Sidabro vainikėlis – 10, kostiumų*

*pristatymai – 17, Pučiamųjų instrumentų čempionatas – 2, „Molinuko teatras“ – 4, „Atspindžiai“ – 8, „Tegyvuoja teatras“ – 1, „Baltica“ – 22, „Griežynė“ – 14, „O kieno žali sodai“ – 7, „Gaudeamus“ – 1, Tremtinių sąskrydis – 1, chorų festivalis „Berniukai prieš smurtą ir narkomaniją“ – 1, studentų chorų festivalis – 1.* **7** iš jų kultūros ministro įsakymu įtraukti į Lietuvoje rengiamų tęstinių prioritetinių mėgėjų meno renginių sąrašą. ***Renginiuose dalyvavo 50975 dalyviai, 216900 žiūrovai.***

**Metodinė veikla**

***Seminarai.*** Siekiant įgyvendinti vieną įstaigos prioritetinių veiklos krypčių – tobulinti kultūros specialistų, etninės kultūros bei mėgėjų meno pakraipos metodininkų, kolektyvų vadovų, meistrų, veiklos organizatorių ir pan. mokymą ir kvalifikacijos kėlimo sistemą, siekiant kryptingai pasirengti vaikų ir moksleivių – liaudies kūrybos atlikėjų – konkursui „Tramtatulis“, tradicinių šokių varžytuvėms „Patrepsynė“ bei Dainų šventės Folkloro dienai „Laimužės lemta“, surengti 8 seminarai folkloro ansamblių vadovams, kultūros darbuotojams ir pedagogams, kuriuose dalyvavo 636 dalyviai. Teorinių ir praktinių seminarų metu supažindinta su instrumentiniu, dainuojamuoju folkloru, diegti tradicinių šokių, tradicinio dainavimo pagrindai, aptarta mokymo metodika, šokio aprašo skaitymas, suaugusiųjų ir vaikų folkloro ansamblių ypatumai.

Respublikinis savivaldybių etninės kultūros centrų darbuotojų, rajonų etninės kultūros metodininkų, nacionalinių, regioninių parkų etnografų (kultūrologų), tautodailininkų sąjungos skyrių vadovų seminaras yra svarbiausias nuo 1994 m. organizuojamas šalies renginys, kuriame formuojami ir aptariami etninės kultūros išsaugojimo ir plėtros tikslai bei uždaviniai, koordinuojamos veiklos kryptys, supažindinama su kultūros politikos nuostatomis, valstybinėmis programomis, kitais teisės aktais etninės kultūros apsaugos ir plėtros srityse, pristatomi naujausi kultūros paveldo mokslo tyrimai, sudaromos sąlygos tobulinti teorines seminaro tema apibrėžtų etninės kultūros sričių žinias, kai kurias iš jų įtvirtinti praktiniais užsiėmimais, keistis nuomonėmis, visapusiškai plėsti akiratį. Seminaras inspiruoja būsimos veiklos idėjas, gaires, padeda numatyti būdus, kaip aktualizuoti, pritaikyti bei naudoti tradicinį paveldą nūdienos kultūroje, kaip jį integruoti į dabarties gyvenseną. Seminaras kasmet rengiamas vis kitoje savivaldybėje, todėl jo dalyviai turi galimybę susipažinti su vietos etninės kultūros darbo specifika, problemomis, perimti patirtį, pažinti to krašto tradicinės kultūros vertybes bei kultūrinę ir geografinę Lietuvos įvairovę. 2014 m. seminaras „Etninė kultūra ir visuomenės tautinio bei pilietinio tapatumo ugdymas: tęstinumas, naujovės, galvosūkiai“ vyko Bačkonyse, Kaišiadorių rajone. Dalyvavo 113 klausytojų iš 45 savivaldybių, 16 lektoriai, 3 folkloro kolektyvai**.** Nedalyvavo 15 savivaldybių: Alytaus r., Alytaus m., Akmenės r., Elektrėnai, Biržų r., Birštonas, Ignalinos r., Kazlų Rūda, Kalvarija, Kupiškio r., Plungės r., Rietavas, Skuodas, Švenčionių r., Vilniaus r.

Surengtas respublikinis seminaras „Vaikų teatrai dainų šventėse”, kuriame dalyvavo 96 vaikų, jaunimo teatrų vadovai, režisieriai, teatro mokytojai iš 39 savivaldybių. Aptarti vaikų teatro plėtros klausimai, ritmikos pratybas ir Dainų šventės Teatro dienos finalo „Jau saulelė“ repeticiją vedė Nijolė Sinkevičiūtė.

Tradicinio Lietuvos mėgėjų teatrų režisierių seminaro Vilniuje dalyviai aptarė respublikinius 2014–2015 m. teatro renginius, diskutavo aktualiausiais mėgėjų teatro plėtros klausimais, vyko 2014 m. Dainų šventės Teatro dienos „Dyvų dyvai“ aptarimas. Dalyvavo 82 režisieriai iš 36 savivaldybių.

Prisidėta rengiant liaudies instrumentų pedagogų (kanklininkių) seminarus. Dviejų dienų seminarai vyko Šiauliuose, Klaipėdoje, Kaune bei Vilniuje, juose dalyvavo 80 kanklininkių. Skaityti 32 pranešimai, vesti praktiniai užsiėmimai. Vyko 4 seminarų pabaigos koncertai. Kiekviename seminare dalyvavo kanklių ansambliai ir jų pedagogai, atrinkti dalyvauti dainų šventės „Skambėkite kanklės“ koncerte.

Surengti 4 seminarai vaikams ir suaugusiųjų šokių grupių vadovams, 2 seminarai – akademinio jaunimo šokių kolektyvų vadovams. Iš viso dalyvavo 324 vadovai iš 52 savivaldybių, seminaruose išmokti 25 nauji sceniniai šokiai ir 7 aikštės kompozicijos, kuriuos aiškino autoriai ir švenčių baletmeisteriai.

***Kursai.*** Bendradarbiaujant su Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos sekretoriatu suorganizuoti tradicinės kultūros mokymai Klaipėdos krašto moksleiviams ir mokytojams „Kukutynė 2014. Ant jūračių, ant maračių...“. Mokymai surengti siekiant diegti ir patraukliai perduoti jaunajai kartai kultūros paveldo vertybes, pagarbą vietos tradicijų įvairovei.

Vyko etnokultūriniai mokymai moksleiviams Kintuose, dalyvavo 35 vaikai ir 6 mokytojai.

Visagine aštuntą kartą vyko 4 dienų tradicinio etnomuzikavimo (grojimo dūdmaišiu, cimbolais, mažuoju būgneliu, armonikos, smuiko) kursai, į kuriuos susirinko 40 dalyvių iš 7 savivaldybių. Kursų metu surengti du koncertai.

XXVI etnoinstrumentologinė ekspedicija vyko Rokiškio rajone, joje dalyvavo 12 rinkėjų (šios ekspedicijos rengiamos nuo 1987 m. kasmet vis kitoje savivaldybėje). Buvo užpildytos 39 anketos apie tradicinius muzikantus, įrašyti 39 muzikantų atliekami 355 kūriniai, papildę LLKC archyvą. Vilniaus mokytojų namų svetainėje surengtas koncertas, skirtas ekspedicijai apibendrinti, jame dalyvavo 10 Rokiškio rajono tradicinių muzikantų.

Utenos r., Saldutiškyje, surengta mėgėjų teatrų vadovų kvalifikacijos kėlimo stovykla „Vasaros teatro akademija“. Stovykloje vyko praktinis, kūrybinis, laboratorinis darbas. Dalyvavo 31 vadovas iš 11 savivaldybių.

Liaudiškų šokių vasaros kursuose Nidoje dalyvavo miestų ir rajonų visų amžiaus grupių šokių vadovai, šokių mokytojai, aukštųjų bei aukštesniųjų mokyklų liaudiškų šokių ansamblių ir grupių vadovai, choreografai konsultantai, iš viso – 170 dalyvių iš 46 savivaldybių. Kursų programą sudarė 2014 m. Lietuvos dainų šventės „Čia – mano namai“ Šokių dienos „Sodauto“ aptarimas, Ansamblių vakaro ir Šokių dienos koncertų vaizdo medžiagos peržiūros, 2016 m. Lietuvos moksleivių dainų šventės Šokių dienos vizijos pristatymas. Vyko dalies naujų, 7 moksleivių šventės ir 6 sceninių, šokių mokymai, teorinės-praktinės paskaitos. Vestos vaikų, jaunuolių, merginų, jaunimo ir vyresniųjų šokėjų liaudies šokių treniruotės, kuriuose dėstė Klaipėdos universiteto Choreografijos katedros dėstytojai, Kretingos, Plungės, Šiaulių, Joniškio šokių ansamblių vadovai. Kursuose dirbo 17 choreografų. Surengti Šokių baletmeisterių ir ekspertų-konsultantų 3 posėdžiai: ateinančių metų šokių festivalių, konkursų surengimo darbams ir meniniams reikalams dėl 2016 m. Moksleivių dainų šventės aptarti.

***Iš viso surengti 22 seminarai, kuriuose buvo 1218 dalyvių, ir 5 kursai, juose buvo 294 dalyviai. Iš viso vyko 27 užsiėmimai, kuriuose dalyvavo 1512 žmonių.***

**Leidyba**

Nuo 1988 m. kas du mėnesius leidžiamas periodinis kultūros ir mokslo žurnalas „Liaudies kultūra“, skirtas Lietuvos kultūros paveldo, tradicinės kultūros tyrimams bei šiandieninėms gyvosios tradicijos raiškos formoms pristatyti ir aptarti. Leidinyje dera akademinės publikacijos – mokslo straipsniai ar nedidelės studijos, įdomiausių mokslinių projektų aptarimai, akiratį plečiantys kultūrologinių tekstų vertimai, unikalių sakytinės istorijos šaltinių publikacijos, knygų recenzijos ir pokalbiai, diskusijos, etninės veiklos realijų, regionų kultūros, šio baro šviesuolių pristatymai. Per metus išleidžiami šeši žurnalo numeriai po 12 spaudos lankų. Žurnalo rubrikoje „Mokslo darbai“ skelbiami istorikų, etnologų, tautosakos ir mitologijos tyrinėtojų, antropologų, kultūrologų ir kt. moksliniai straipsniai yra recenzuojami, skelbiami ir elektroninėje bibliotekoje www.elibrary.lt, tarptautinėse mokslinėse duomenų bazėse „EBSCO publishing“ (www.epnet.com) bei „Lituanistika“. 2014 metais žurnalo prenumeratoriams buvo skirti 5 priedai – kompaktinės plokštelės, pristatančios lietuvių tautinį kostiumą, kryždirbystės tradicijas, karines-istorines, advento–Kalėdų ir kt. dainas; CD sudaryti daugiausia naudojantis LLKC sukurtais leidiniais ir garso įrašais. 2014 m. žurnalo redakcija vykdė projektą „Etninės kultūros paveldas ir gyvoji tradicija: problemos, tyrimai, interpretacijos” (dalininė finansinė Kultūros rėmimo fondo parama – 30000 Lt), Všį „Pasaulio lietuvių dainų šventės fondas“ žurnale vykdė projektą „Tradicinės kultūros tąsa, kaita ir kartotė šiuolaikinėje kultūroje II“. Projektai prisidėjo prie valstybės vykdomos kultūros politikos, siekio išsaugoti tautos materialųjį ir nematerialųjį kultūros paveldą, pozityvios šiuolaikinės kultūros raidos skatinimo, tautinio mentaliteto bei pilietiškumo ugdymo. Visi leidinio numeriai po metų paskelbiami LLKC interneto svetainėje www.llkc.lt.

LLKC parengti ir išleisti leidiniai: 6 žurnalo „Liaudies kultūra“ numeriai, Lietuvos choro muzikos antologijos III tomas, knyga „Lietuvos Dainų šventės tradicija“, pašto atvirukų rinkinys „Lietuvių tautinis kostiumas“, Lietuvos dainų šventę pristatantis filmas „Čia – mano namai“, tarptautinio instrumentinio folkloro festivalio įrašai „Griežynė 2014“. Išleisti 5 informaciniai, reklaminiai leidiniai: respublikinių konkursinių liaudies meno parodų „Pasaulis namuose“, „Aukso vainikas“ katalogai, Dainų šventės, Tarptautinio folkloro festivalio „Baltica 2014“ bukletai, elektroninis informacinis biuletenis „Etninės kultūros renginiai Lietuvoje“.

Išleistas DVD filmas „Ūcia lylia“ (vaikų ugdymo tradicijos Lietuvoje). Filmuotos skirtingų regionų pateikėjos iš 5 savivaldybių, jaunos šeimos, auginančios mažylius, fiksuota liaudies kūryba, papročiai bei autentiški vaikų žaislai, lopšiai, stovynės ir kt. (filmuota Lietuvos liaudies buities muziejuje). Vaizdo medžiagoje atskleidžiama vaikų ugdymo priemonių visuma, autentiškas prigimtinis kontekstas ir tradicijų taikymo galimybės šiuolaikiniame gyvenime. Buvo surengti filmo pristatymai Vilniuje, kino centre „Skalvija“, respublikiniame etninės kultūros darbuotojų seminare Kaišiadorių r., Telšių r., Klaipėdos m., Druskininkuose.

LLKC darbuotojų parengtos ir savivaldybių lėšomis išleistos kompaktinės plokštelės: „Kai aš augau pas tėvelį“ (Radviliškio r. Šeduvos krašto liaudies dainos ir instrumentinė muzika), „Pas tėvučius augau“ (Radviliškio r., Baisogalos apylinkių liaudies dainos, instrumentinė muzika, pasakojimai). Bendradarbiaujant su Žemės ūkio ministerija ir leidykla „Žuvėdra“ parengti leidiniai „Nuo grūdo iki kepalo“.

Sukurtas dizainas interneto tinklalapiui „Virtuali nematerialaus kultūros paveldo antologija“. Tekstinė bei iliustracinė medžiaga laipsniškai įkeliama į svetainę. Kvalifikuota, naujausiais etnologijos

mokslo duomenimis paremta, visuomenei aiškia forma pateikta, vaizdo (nuotraukomis ir filmuota medžiaga) ir garso pavyzdžiais iliustruota medžiaga apie lietuvių tradicinės kultūros sritis ir žanrus sudarys galimybes prieiti prie informacijos plačiam interesantų ratui, ypač jaunajai kartai, greitai, patogiai ir išsamiai susipažinti su lietuvių nematerialiojo kultūros paveldo įvairove, tradicinės kultūros sritimis, rūšimis ir žanrais, vertingiausiais jų pavyzdžiais.

**Bendradarbiavimo ir partnerystės su savivaldybėmis stiprinimas**

***Duomenų kaupimas ir analizė.*** Taikant specializuotas anketas, renkama, sisteminama, analizuojama ir skleidžiama informacija apie etninės kultūros, mėgėjų meno šiuolaikinės raiškos formas ir mėgėjų meno kolektyvus. Atlikta kultūros įstaigų, mėgėjų meno kolektyvų duomenų analizė, pagal įvairius aspektus parengta medžiaga apie mėgėjų meno kolektyvų ir kultūros įstaigų kategorijas, pasiskirstymą savivaldybėse pagal žanrus, dalyvių amžių, kolektyvų priklausomybę. Kaupiama ir interneto svetainėje skelbiama informacija apie svarbiausius mėgėjų meno kolektyvų renginius. Nuo 1993 m. kasmet renkama informacija apie etninės kultūros renginius Lietuvoje ir leidžiamas jiems skirtas leidinys (nuo 2010 m. – elektroninis), rengiama ir skelbiama naujausių etninės kultūros leidinių bibliografija, Lietuvos folkloro garso publikacijų bibliografija, tarptautinių folkloro festivalių sąrašas. Atnaujinta geriausių mėgėjų meno kolektyvų apdovanojimų „Aukso paukštė“ analizė.

***Lietuvos kultūros centrų ir jų filialų statistinės ataskaitos.*** LLKC renka, sistemina ir apibendrina Lietuvos kultūros centrų ir jų filialų statistines ataskaitas (bendros žinios, pastatai, materialinė bazė, darbuotojai, kolektyvai, dalyviai, veikla, lėšos). 2013 m. veikė 162 juridinį statusą turintys kultūros centrai, 127 jų filialai, 316 skyrių ir padalinių ir 156 kiti dariniai, dažniausiai priklausantys rajonų seniūnijoms. Kadangi 2014 m. kultūros centrų statistika bus gauta vasario 17 d., naudotasi 2013 m. statistikos duomenimis: kultūros centruose dirbo 4337 darbuotojai, iš jų 2797 kultūros ir meno darbuotojai (2073 etatai). Atestacinės klasės suteiktos: I – 94 darbuotojams, II – 125, III – 369. Remiantis statistika, savivaldybėse trūksta 232 kultūros ir meno darbuotojų. Iš viso veikė 3083 mėgėjų meno kolektyvai (77,3 % visų kolektyvų), 38461 dalyviai, iš jų 1034 – vaikų ir jaunimo kolektyvai (13884 dalyviai). Surengti 39050 renginiai, iš jų 11 036 – vaikams ir jaunimui. Statistinė informacija siunčiama Statistikos departamentui, Kultūros ministerijai, skelbiama interneto svetainėje.

Devyniolikoje savivaldybių (Klaipėdos m., Palangoje, Birštone, Biržuose, Druskininkuose, Elektrėnuose, Ignalinoje, Šilalėje, Kupiškyje, Marijampolėje, Pakruojyje, Pasvalyje, Radviliškyje, Rietave, Skuode, Širvintose, Švenčionyse, Vilkaviškyje, Visagine) kultūros centro kategorijos skirtos pagal negaliojančius 2002 ir 2004 m. LR kultūros ministro įsakymus. Steigėjai nėra sutvarkę kultūros centrų ir jų filialų kategorijų dokumentų pagal Lietuvos kultūros ministro 2009 m. balandžio 30 d. įsakymu Nr. ĮV-207 patvirtintą kultūros centrų akreditavimo tvarkos aprašą. Reikėtų peržiūrėti kategorijų vertinimo kriterijus. Dabar esantys kultūros centrų kategorijų vertinimo kriterijai yra netinkami, nes daugiau nei pusė Lietuvos savivaldybių turi po vieną juridinį centrą, o kiti buvę filialai priklauso tam vieninteliam juridiniam vienetui – kultūros centrui.

16 savivaldybių veikia kiti kultūros dariniai (Radviliškio r. sav. – 25, Rokiškio r. sav. – 22, Vilniaus r. sav. – 16, Ignalinos r. sav. – 16, Marijampolės sav. – 14, Šakių r. sav. – 13, Šilalės r. sav. – 12, Utenos r. sav. - 8, Elektrėnų sav. – 6, Raseinių r. – 6, Alytaus r. sav. – 5, Akmenės r. sav. – 3,

Telšių r. sav. – 3, Kalvarijos sav. – 1, Tauragės r. sav. – 1), atliekantys kultūros centrų funkcijas, daugiausia pavaldūs seniūnijoms ir kt.

***Geriausio metų kultūros centro premijavimas.*** 2014 m. patikslinti „Geriausio kultūros centro“ premijos teikimo nuostatai. Atrinkti keturi geriausi 2013 m. kultūros centrai, įteiktos premijos, diplomai: aukščiausios kategorijos nuspręsta neskirti; pirmos kategorijos centru išrinktas Šiaulių miesto kultūros centras „Laiptų galerija“; antros kategorijos – Kelmės r. Kražių Motiejaus Sarbievijaus kultūros centrui, trečios kategorijos – Varėnos rajono kultūros centro Gudžių filialas. Premijos skiriamos už pastarųjų penkerių metų aktyvią, kūrybingą, novatorišką veiklą puoselėjant etninę kultūrą, mėgėjų meną, kuriant menines programas, plėtojant šviečiamąją (edukacinę), pramoginę veiklą, tenkinant bendruomenės kultūrinius poreikius ir organizuojant profesionaliojo meno sklaidą. Kultūros centrai, netvarkę kultūros centrų kategorijų dokumentų, negali pretenduoti į šias premijas.

Dabartinė regionų kultūros padėtis rodo, kad reikalingi nauji visų kultūros sričių veiklos, jos rezultatų kokybės vertinimo sistemos kriterijai, pagal kuriuos kokybiškesnė veikla būtų labiau remiama valstybės, o iškelti prioritetai padėtų išvengti kultūros proceso chaotiškumo. Prioritetų visoms administravimo grandims (žmogiškiesiems ištekliams, kultūros centrų juridiniams statusams, akreditacijai, kultūros darbuotojų atestacijai ir kt.) nustatymas ir jų įgyvendinimo mechanizmo tobulinimas padėtų apibrėžti ir suderinti šių grandžių (valstybės, savivaldybių, kultūros įstaigų) funkcijas.

**Kita veikla**

***Kultūros paveldo dokumentavimas, saugojimas.*** Liaudies kūrybos archyvas rūpinasi tautosakos rinkimu, tvarkymu, saugojimu, propagavimu, rinkinių, garso ir vaizdo įrašų leidyba. Archyvas kaupiamas nuo 1960 m., daugiausiai sukaupta dainų ir šokių švenčių atributikos bei kino juostų. Intensyviai archyvas pradėtas kaupti 1992 m. Per 2014 m. sukaupta 15 garsajuosčių, apie 25 vaizdo įrašai, daugiau nei 3437 skaitmeninių fotografijų laikmenos, nuskenuota 2800 vienetų fotonegatyvų. Liaudies kūrybos archyvo duomenų bazė papildyta 340 skaitmeninių fotografijų laikmena.

Nuo 1995 m. kaupiama vienintelė šalyje Lietuvos folkloro garso publikacijų fonoteka. Sukaupta per 570 garso įrašų – nuo pirmųjų 1968 m. iki pačių naujausių. 2014 m. fonoteka papildyta 18 įrašų, parengta bibliografinė rodyklė. Atnaujinta folkloro garso publikacijų tekstinė ir vaizdinė informacija LLKC interneto svetainėje.

***Garso įrašų studija***. LLKC veikia garso įrašų studija, siūlanti aukštos kokybės paslaugas. Čia įrašyti kūriniai montuojami, parengiami gamybai; restauruojami, skaitmeninami seni įrašai magnetinėse juostose, plokštelėse ar kitose laikmenose. 2014 m. įrašyti kūriniai 2 renginiams, Dainų šventės Šokių dienai ir Ansamblių vakaro programai, kolektyvams (1 folkloro, 1 choro, 1 pučiamųjų instrumentų orkestrų).

**LLKC interneto svetainių atnaujinimas ir priežiūra**

Įstaigos veikla ir svarbūs mėgėjų meno renginiai Lietuvoje patrauklia forma (tekstinė ir vaizdinė informacija) pristatyti interneto svetainėje. Peržiūrėta ir atnaujinta LLKC skyrių ir poskyrių veikla, teikiamos paslaugos. Elektronine forma pateikiami juridiniai etninės kultūros, mėgėjų meno apsaugos ir sklaidos dokumentai, etninės kultūros ir mėgėjų meno išsaugojimo bei plėtros programos. Dar viena internetinė svetainė skirta 2014 m. Lietuvos dainų šventei, joje skelbiama šventės vaizdinė ir tekstinė informacija skirta šventės dalyviams ir visiems besidomintiems. Abi svetainės pristatomos ir anglų kalba. Socialinės žiniasklaidos svetainėje „Facebook“ skelbiama LLKC, žurnalo „Liaudies kultūra“, dainų švenčių informacija.

**Finansai**

Lietuvos dainų šventei „Čia – mano namai“ buvo skirta 8000000 Lt.; pasirengimo dainų šventėms programai skirta 985000 Lt; Lietuvos kultūros taryba įvairiems projektams skyrė 458910 Lt; LLKC veiklai skirta 2016000 Lt; rėmėjų skirta („Terra Publika“, „Ozo turtas“, „Švyturys“, „Swedbank“, galerija „Tadas“) 128500 Lt; vyriausybės skirta 36000 Lt (kryžių kalneliui prie televizijos bokšto); specialiosios lėšos – 1033868 Lt. Iš viso – 12658278 Lt.

Lietuvos kultūros taryba skyrė 458910 Lt: tęstiniams prioritetiniams mėgėjų meno renginiams, kuriuos organizavo LLKC – 184903 Lt; tarptautiniam folkloro festivaliui „Baltica – 2014“ – 200000 Lt, žurnalo „Liaudies kultūra“ leidybai – 30000 Lt, leidinio „Mištūnai“ parengimui – 5000 Lt; kultūros darbuotojų, mėgėjų meno kolektyvų vadovų ir etninės kultūros specialistų kvalifikacijos tobulinimui – 50000 Lt (respublikiniam etninės kultūros specialistų seminarui – 15000 Lt, respublikiniams choreografų kursams – 20000 Lt, vasaros teatro akademijai – 15000 Lt).

Iš Švietimo ir mokslo ministerijos Baltijos šalių studentų dainų ir šokių šventės „Gaudeamus“ parengiamiesiems darbams gauta 600000 Lt, panaudota 582218 Lt, grąžinta 17 782 Lt.

Iš Vyriausybė kanceliarijos pervesti 36000 Lt Kryžių kalnelio projekto įgyvendinimui.

Faktinės įmokos į biudžetą: 1020570 Lt (ir likutis iš 2013 m. – 13298 Lt). Iš viso – 1033868 specialiųjų lėšų. Išleista 848766 Lt, liko 185102 Lt. Lėšos panaudotos Dainų šventės bilietų platintojams užmokėti, atlyginta „LATGAI“, užmokėta už rėmėjų automobilius, dienraščiui „Lietuvos rytas“ už reklamą, sumokėta elektros generatorių ir Dainų šventės dalyvių mobilių dušų nuoma, pirktos medžiagos ir siuvimo paslaugos tautiniams dirigentų kostiumams, Dainų šventės fotografavimo paslaugos, apmokėjimas Vilniaus mokykloms už dalyvių apgyvendinimą, miesto papuošimas Dainų šventės atributika, kompiuteriai, kvalifikacijos kėlimas, įstaigos remontas, baldai, ūkio išlaidos, įsigytas lengvasis automobilis).

***Iš viso Lietuvos liaudies kultūros centras administravo 12 658 278 Lt.***

**Komandiruotės**

Per metus surengtos 210 planinės išvykos: 217 – teoriniai, praktiniai užsiėmimai, dalyvavimas komisijose, konsultacijos, darbas su meno kolektyvais, jų vadovais ir kitais kultūros darbuotojais, 89 –

organizacinis darbas, 21 – filmavimai ir etninės medžiagos rinkimas. Komandiruotėse praleistos 367 dienos, iš jų – 107 vairuotojų komandiruotės.

Išanalizavus 2014 m. darbuotojų individualių planų ataskaitas, nustatyta, kad specialistai dirbo labai intensyviai ir produktyviai. Be šioje ataskaitoje išvardytos veiklos, LLKC darbuotojai prisidėjo prie daugumos šalies švenčių, festivalių, konkursų, parodų ir kitų renginių organizavimo, daugelio komisijų, tarybų veiklos.

Direktorius Saulius Liausa

Inga Kriščiūnienė, LLKC Regionų kultūros stebėsenos, analizės ir informacijos poskyris
tel. (8 5) 261 2594